

1. UVOD

Proces globalizacije se ubrzava iz dana u dan i utiče na različite segmente ekonomije. Upravo jedan od tih segmenata su transferne cijene, koje služe za utvrđivanje vrijednosti transakcija između povezanih pravnih lica, a postale su glavni predmet interesovanja multinacionalnih kompanija i poreskih organa jedne zemlje.

U današnjim savremenim uslovima poslovanja, domaće kompanije izložene su sve većoj konkurenciji na tržištu. Iz tog razloga, da bi preduzeća ostvarila konkurentsku prednost na globalnom tržištu i da bi obezbijedila sebi uspješno poslovanje, ona počinju da se šire van granica zemlje. To omogućava da se roba proizvodi tamo gdje je proizvodnja jeftinija, a prodaje ondje gdje je moguće ostvariti veći profit, odnosno gdje vlada veća kupovna moć. Upravo to je proizvelo nastajanje kompanija koje posluju u svojstvu povezanih pravnih lica. Veoma važan faktor poslovanja multinacionalnih kompanija su cijene po kojima se vrši razmjena proizvoda i usluga između njenih povezanih lica, odnosno transferne cijene, koje imaju veoma značajan uticaj na profitabilnost svakog društva unutar grupe.

U ekonomskoj literaturi osamdesetih i devedesetih godina prošlog vijeka, pojam transfernih cijena obuhvatao je samo cijene koje su se koristile u transakcijama između pojedinih organizacionih dijelova preduzeća. Međutim, u savremenim uslovima poslovanja pojam transfernih cijena je mnogo širi i kompleksniji.

„Transferne cijene su cijene proizvoda ili usluga koje se naplaćuju u poslovanju između povezanih pravnih lica, odnosno cijene po kojima se obavljaju transakcije između povezanih lica. S obzirom da cijene po kojima se posluje između povezanih pravnih lica mogu biti različite od cijena po kojima se posluje na tržištu, potencijalna odstupanja je neophodno prezentovati u studiji o transfernim cijenama koja se podnosi Poreskoj upravi.

Kako bi se utvrdile transferne cijene, potrebno je prvo definisati koja su povezana pravna lica sa kojim je društvo poslovalo u određenom vremenskom okviru. U skladu sa Zakonom o porezu na dobit, povezanim pravnim licem se smatra fizičko ili pravno lice koje u odnosu na obveznika ima mogućnost kontrole ili značajnijeg uticaja na poslovanje obveznika”¹

Poreska administracija pokazuje veliko interesovanje prema transfernim cijenama, jer one imaju veliki uticaj na način oporezivanja i visinu poreskih prihoda. Poreski organi treba da kontrolišu transferne cijene kako ne bi došlo do nezakonitih radnji kao što je izbjegavanje plaćanja poreza ili dvostruko oporezivanje. Kontrolisanje transfernih cijena predstavlja veoma složen proces jer se često dešava da nema potpunih, a ni tačnih informacija o grupama povezanih društava, kao i o njihovim međusobnim transakcijama. Istraživanja tržišta i poslovanja ukazuju na to da će se oblast transfernih cijena javiti kao veoma važna poreska oblast u narednim godinama. Takođe, veoma lako bi se moglo desiti da države koje ne budu imale jasno definisan zakon o transfernim cijenama izgube veliki iznos budžetskih prihoda. Da bi se to regulisalo OECD je razvio smjernice za multinacionalna društva, na koje se oslanja ne samo zakonodavstvo zemalja članica, nego i onih koje to nisu.

¹ www.transfernecijene.ba